

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 38/2020-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Ficek, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Ficek, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 13/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo

na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 13/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Pezinok prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 13/2009 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré im je Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 676,94 € (slovom šesťstosedemdesiatšesť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet ich právneho zástupcu Advokátskej kancelárie JUDr. Milan Ficek, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 38/2020-13 z 28. januára 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali

porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 13/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie, ktorého predmetom je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, sa na okresnom súde začalo 15. júna 2009 na základe návrhu sťažovateľov proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaní“).

3. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia podrobne popisujú chronologický priebeh napadnutého konania so zameraním na úkony vykonané okresným súdom a uvádzajú, že opakovane adresovali predsedovi okresného súdu sťažnosti na prietahy v napadnutom konaní, ktoré síce boli uznané ako dôvodné a predsedom okresného súdu bol nariadený dohľad, avšak k žiadnej náprave zo strany okresného súdu nedošlo.

4. Sťažovatelia uznávajú, že prejednávaná vec nie je skutkovo jednoduchá, ale zároveň nie je právne zložitá, pričom zastávajú názor, že *„desať rokov trvajúci stav právnej neistoty nie je v zmysle slovenského právneho poriadku a garantovaných ústavných práv akceptovateľným stavom“*.

5. Zbytočné prietahy v konaní boli podľa názoru sťažovateľov spôsobené výlučne postupom okresného súdu, preto navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že ich základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli v napadnutom konaní porušené postupom okresného súdu a prikáže okresnému súdu vo veci konať. Súčasne si každý zo sťažovateľov uplatnil finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € a náhradu trov konania, na zaplatenie ktorých žiadajú zaviazať okresný súd.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

6. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr. 24/20 z 27. februára 2020, v ktorom podpredsedníčka okresného súdu uviedla, že v napadnutom konaní došlo niekoľkokrát k zmene zákonného sudcu, podrobne opísala chronologický priebeh konania od jeho začatia a poukázala na to, že 14. februára 2020 bol v prejednávanej veci vyhlásený rozsudok. Súčasne konštatovala, že ide o priemerne skutkovo zložitú vec, ktorá patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, pričom *„zdržanie v spore bolo do značnej miery zapríčinené opakovaným znaleckým dokazovaním s tým, že prvý súdom ustanovený súdny znalec vo veci vôbec nekonal, na základe čoho mu bola súdom uložená poriadková pokuta a tiež mu bol uložený disciplinárny postih“*. Podpredsedníčka okresného súdu súhlasila s upustením od ústneho prejednanja ústavnej sťažnosti sťažovateľov.

7. Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu na základe výzvy ústavného súdu reagovali na stanovisko okresného súdu replikou z 9. marca 2020, ktorá bola ústavnému súdu doručená 9. marca 2020. Vo vzťahu k vyjadreniu okresného súdu uviedli, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo evidentne porušené ich právo na konanie bez zbytočných prieťahov. Uviedli, že okresný súd mal v konaní k dispozícii všetky podklady na rozhodnutie vo veci, no namiesto vydania rozhodnutia vo veci samej umožnil žalovaným, aby si nechali vypracovať súkromný znalecký posudok, hoci tento mohol byť v konaní predložený už skôr. Namietali, že okresný súd nedodrжал ani zásadu koncentrácie konania, keď akceptoval, že žalovaní predmetný znalecký posudok nepredložili v súdom stanovenej lehote. Podľa názoru sťažovateľov nemôže byť zmena zákonného sudcu v konaní na ťarchu účastníkov konania. Napadnuté konanie trvalo viac ako desať rokov, pričom počas tejto doby boli sťažovatelia v právnej neistote, ktorá dosiaľ nebola odstránená právoplatným rozhodnutím okresného súdu vo veci samej. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania za podané vyjadrenie a vyjadrili súhlas s upustením od ústneho prejednanja ich ústavnej sťažnosti.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj zo spisového materiálu predloženého okresným súdom zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 15. júna 2009 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa [redacted] na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti a spis bol pridelený zákonnej sudkyňi JUDr. Petre Priečinskej [uznesením sp. zn. 10 C 13/2009 z 30. decembra 2010 okresný súd rozhodol o pripustení sťažovateľky [redacted] do konania na strane žalobcu a [redacted] na strane žalovaného (pozn.);

- od 23. marca 2010 prebiehali medzi stranami mimosúdne rokovania;

- 21. januára 2011 – došlo k zmene zákonného sudcu a spis bol pridelený sudcovi JUDr. Majerskému;

- 2. augusta 2011 – sťažovatelia oznámili okresnému súdu, že k mimosúdnej dohode nedošlo;

- 16. mája 2012 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde, ktoré bolo odročené na neurčito na účel nariadenia znaleckého dokazovania;

- 18. októbra 2012 – okresný súd uznesením sp. zn. 10 C 13/2009 nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalca Ing. Halušku z odboru stavebníctva, ktorému uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní od prevzatia spisu (spis doručený znalcovi 17. decembra 2012);

- 18. apríla 2013 – okresný súd vyzval ustanoveného znalca na predloženie znaleckého posudku;

- 18. júna 2013 – okresný súd opätovne vyzval znalca na predloženie znaleckého posudku a oznámenie dôvodov jeho nevypracovania v súdom určenej lehote;

- 26. septembra 2013 – okresný súd uznesením uložil ustanovenému znalcovi poriadkovú pokutu v sume 819 € za porušenie povinností;

- 16. decembra 2013 – okresný súd opätovne uznesením uložil znalcovi poriadkovú pokutu v sume 1 640 € za porušenie povinností;

- 4. februára 2014 – ustanovený znalec požiadal okresný súd o oslobodenie od vypracovania znaleckého posudku;

- 10. februára 2014 – uznesením sp. zn. 10 C 13/2009 okresný súd rozhodol o zmene znalca a ustanovenému znalcovi Ing. Kovačovskému uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní od prevzatia spisu (spis doručený znalcovi 8. marca 2014);

- 11. decembra 2014 – okresný súd vyzval ustanoveného znalca na oznámenie dôvodov nepredloženia znaleckého posudku v stanovenej lehote;

- 19. decembra 2014 – znalec predložil okresnému súdu znalecký posudok;

- 11. septembra 2015 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 2. decembra 2015 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 24. júna 2016 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 6. júla 2016 – uskutočnila sa nariadená ohliadka nehnuteľnosti;

- 23. novembra 2016 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 29. decembra 2016 – sťažovatelia navrhli vyhotovenie geometrického plánu;

- 19. mája 2017 – došlo k zmene zákonného sudcu a spis bol pridelený sudkyňi JUDr. Belašičovej;

- 31. januára 2018 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde, ktoré bolo odročené z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania;

- 28. februára 2018 – uznesením sp. zn. 10 C 13/2009 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalca Ing. Špačeka z odboru geodézie a kartografie, ktorému uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní od prevzatia spisu (spis doručený znalcovi 5. marca 2018);

- 11. septembra 2018 – okresnému súdu bol predložený znalecký posudok;

- 30. januára 2019 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 25. septembra 2019 – žalovaní predložili okresnému súdu súkromný znalecký posudok;

- 13. novembra 2019 – uskutočnilo sa pojednávanie na okresnom súde;

- 15. januára 2020 – uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré bolo odročené na účel vyhlásenia rozsudku vo veci samej;
- 14. februára 2020 – okresný súd vyhlásil rozsudok vo veci samej;
- 24. februára 2020 – sťažovatelia podali proti výroku rozsudku okresného súdu o trovách konania odvolanie;
- 10. marca 2020 – žalovaní podali proti rozsudku okresného súdu odvolanie.

IV.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Súčasne sa domáhajú aj vyslovenia porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd

preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

13. „Základné právo na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote patrí k tým právam, ktoré zásadným spôsobom spolupodmieňujú spoločnosťou vnímaný stupeň právnej istoty a jeho dodržiavanie je jednou zo záruk posilňovania dôvery občanov v právo a justíciu. Obsah právneho poriadku musí byť rovnako záväzný pre občanov aj pre štát, a to nielen vo svojej abstraktnej podobe, ale predovšetkým konkrétne pri výkone súdnej moci.“ (Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 193/03 z 15. októbra 2003).

14. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

15. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp aj v čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá,

predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

18. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania, v ktorom sťažovatelia namietajú zbytočné priet'ahy, je rozhodovanie o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, ktoré je možné považovať za bežnú občianskoprávnu agendu všeobecných súdov. Z tohto dôvodu ústavný súd zastáva názor, že napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložité. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitou veci ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie súdu v danom prípade záviselo od posúdenia skutkových okolností, ktoré si vyžadovali odborné znalosti, preto bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, čo nepochybne zvyšuje stupeň skutkovej náročnosti prejednávanej veci. Napriek uvedenému však skutková zložitosť veci nie je spôsobilá vysvetliť či ospravedlniť neprimerané predĺženie napadnutého konania trvajúceho viac ako desať rokov od jeho začatia, ale možno ju primerane zohľadniť pri určení sumy finančného zadosťučinenia (porovnaj IV. ÚS 374/2014, IV. ÚS 140/2014).

19. Ústavný súd sa ďalej zamerá na posúdenie ďalšieho kritéria, ktorým je správanie samotnej osoby, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri skúmaní

obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľov ako strán sporu, ktoré by bolo možné hodnotiť ako faktor prispievajúci k celkovej dĺžke napadnutého konania, a neboli zistené ani žiadne okolnosti, ktoré by mohli byť v tomto zmysle pričítané na ich ťarchu. Práve naopak, sťažovatelia, resp. ich právny zástupca sa pravidelne zúčastňovali nariadených pojednávaní a primerane reagovali na výzvy okresného súdu, pričom opakovane vyvíjali iniciatívu a dožadovali sa nariadenia pojednávania vo veci, resp. toho, aby okresný súd začal vo veci konať. Sťažovatelia sa niekoľkokrát obrátili so svojimi sťažnosťami na prietahy v konaní aj na predsedu okresného súdu (sťažnosti z 20. novembra 2017 a 15. apríla 2019), ktorý ich uznal za dôvodné a dĺžku napadnutého konania za neprimeranú. Je preto možné konštatovať, že sťažovatelia sa svojím aktívnym prístupom v priebehu napadnutého konania snažili aspoň čiastočne minimalizovať vzniknuté prietahy v konaní a tým skrátiť jeho celkovú dĺžku.

20. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prietahov a s tým spojené porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

21. Po preskúmaní obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci ústavný súd konštatuje, že takmer celé napadnuté konanie je poznačené neefektívnou činnosťou okresného súdu, ktorá spočívala predovšetkým v nariaďovaní termínov jednotlivých súdnych pojednávaní s veľkými časovými odstupmi bez relevantného dôvodu, pričom prvé pojednávanie sa na okresnom súde uskutočnilo takmer po troch rokoch od začatia konania, t. j. 16. mája 2012. Je však nevyhnuté zohľadniť aj tú skutočnosť, že po podaní návrhu na začatie konanie prebiehali medzi stranami mimosúdne rokovania,

avšak už v apríli 2011 sťažovatelia urgovali okresný súd, aby vo veci začal konať, a podaním z 2. augusta 2011 oznámili okresnému súdu, že k mimosúdnej dohode so žalovanými nedošlo.

22. Za súčasť nesústredenej činnosti okresného súdu považuje ústavný súd aj jeho postup v súvislosti so zabezpečením znaleckého dokazovania. Napriek tomu, že okresný súd uznesením z 18. októbra 2012 určil ustanovenému znalcovi povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní od doručenia spisového materiálu, toleroval jeho nečinnosť a až po výzve sťažovateľov pristúpil po šiestich mesiacoch k urgovaniu znalca na predloženie znaleckého posudku a následnému ukladaniu poriadkových pokút za porušenie povinnosti (uznesenia z 26. septembra 2013 a 11. decembra 2013) a podnetu na disciplinárne stíhanie znalca. K vypracovaniu znaleckého posudku však napokon nedošlo, keďže znalec vrátil okresnému súdu spisový materiál a požiadal o oslobodenie od vypracovania znaleckého posudku z dôvodu nedostatku svojich profesijných skúseností. Okresný súd preto uznesením sp. zn. 10 C 13/2009 z 10. februára 2014 ustanovil nového znalca, avšak aj v tomto prípade došlo k značnému omeškaniu s predložením znaleckého posudku, keďže znalec napriek stanovenej 60-dňovej lehote na vypracovanie znaleckého posudku tak učinil až po takmer 10 mesiacoch. Rovnako ani pri ďalšom nariadenom znaleckom dokazovaní (uznesenie z 28. februára 2018) nebola zo strany ustanoveného znalca dodržaná určená lehota na predloženie znaleckého posudku. Predmetné opakované porušenie povinnosti zo strany ustanovených znalcov spočívajúce v nerešpektovaní súdom určenej lehoty na predloženie znaleckého posudku bezpochyby významnou mierou prispelo k vzniku prietáhov v napadnutom konaní.

23. Z ustálenej judikatúry, na ktorú v tejto súvislosti ústavný súd poukazuje, vyplýva, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (IV. ÚS 31/05). Všeobecný

súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02).

24. V tomto smere je jednoznačný aj postoj ESLP, podľa ktorého je za priet'ahy ustanoveného znalca spojené s predložením znaleckého posudku primárne zodpovedný konajúci sudca (pozri rozsudok ESLP vo veci Capuano v. Taliansko z 25. 6. 1987, s'ťažnosť č. 9381/81, bod 32, rozsudok ESLP vo veci Jurica v. Chorvátsko z 2. 5. 2017, s'ťažnosť č. 30376/13, bod 78).

25. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že aj napriek určitej konštatovanej skutkovej zložitosti prejednávanej veci spočívajúcej v potrebe vykonania dokazovania formou znaleckých posudkov a s tým súvisiacej nevyhnutnosti okresného súdu vysporiadať sa aj s odbornými otázkami nesmie ani takéto konanie v právnom štáte trvať neprimerane dlho, pretože tým dochádza k oslabeniu právnej istoty účastníkov konania a dôveryhodnosť justície tak trpí zásadným spôsobom (obdobne I. ÚS 282/2019).

26. Pokiaľ podpredsedníčka okresného súdu vo svojom stanovisku k ústavnej s'ťažnosti poukazovala na opakovanú zmenu v osobe zákonného sudcu konajúceho v danej veci, ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ústava v čl. 48 ods. 2, ale aj dohovor v čl. 6 ods. 1 zaväzuje predovšetkým všeobecné súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej už viackrát konštatoval, že personálne problémy (dlhodobá práceneschopnosť sudcu, zmeny zákonných sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, III. ÚS 399/2011).

27. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu (predmetu konania, správania s'ťažovateľov a postupu okresného súdu) ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli spôsobené zbytočné priet'ahy,

čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

28. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

29. Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, keďže proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 10 C 13/2009 zo 14. februára 2014 podali sťažovatelia, ako aj žalovaní odvolanie, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 13/2009 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu) a vec po vykonaní všetkých úkonov podľa § 373 až § 375 CSP bezodkladne predložil na rozhodnutie odvolaciemu súdu (§ 377 CSP).

30. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

31. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

32. Sťažovatelia sa v ústavnej sťažnosti domáhajú priznania finančného zadosťučinenia, a to každý v sume 10 000 €, čo odôvodňujú neprimeranou dĺžkou napadnutého konania a s tým súvisiacim dlhodobým stavom ich právnej neistoty.

33. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

34. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, správanie sťažovateľov, ich záujem na veci, ale aj na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 C 13/2009 zo 14. februára 2020, ktorý však dosiaľ nenadobudol právoplatnosť z dôvodu podania odvolania tak sťažovateľmi ako aj žalovanými, ústavný súd považoval za spravodlivé priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume 3 500 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy.

35. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom, t. j. nad sumu 3 500 € pre každého zo sťažovateľov (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Sťažovatelia si v konaní uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 s tým, že v prípade sťažovateľa [REDAKOVANÉ] požadujú

priznať plnú náhradu trov konania a v prípade sťažovateľky [REDAKOVANÉ] požadujú náhradu trov konania zníženú o 50 %.

38. Ústavný súd v súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde preto rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

39. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

40. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

41. V súvislosti s výpočtom náhrady trov konania, ktoré vznikli v konaní pred ústavným súdom z titulu právneho zastúpenia viacerých osôb advokátom/advokátkou, ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej sa výška základnej sadzby tarifnej odmeny v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky zníži u všetkých spoločne zastupovaných osôb o 50 % (porovnaj najmä I. ÚS 417/2010, I. ÚS 64/2011, II. ÚS 25/2011, II. ÚS 453/2010, III. ÚS 452/2010, IV. ÚS 475/2010, IV. ÚS 277/2012, II. ÚS 137/2018).

42. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby vykonaných v roku 2019 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 € a v prípade úkonu právnej služby vykonaného v roku 2020 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia celkom za tri úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch osôb vyplývajúce z obsahu spisu,

a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia, 2. podanie ústavnej sťažnosti) 81,67 €, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 163,33 €) a režijný paušál 2 x 9,80 €, a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (písomné vyjadrenie z 9. marca 2020 k stanovisku okresného súdu) 88,50 €, čo je odmena za jeden právny úkon znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 177 €) a 1 x 10,62 € v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky, čo spolu predstavuje sumu 338,47 € vrátane 20 % dane z pridanej hodnoty, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľov (§ 18 ods. 3 vyhlášky), za jedného účastníka konania, t. j. za dvoch účastníkov sumu 676,94 €.

43. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov JUDr. Milan Ficek, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkom konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu